

- Tornedalens sommarsik - Nyhetsbrev 3/2016

Sommarhändelser i sikprojektet 2016

Tornedalens sommarsik medverkade i olika byarrangemang under sommaren med särskilda sommarsikträffar. Sommarturister, hemvändare och bybor träffades från bägge sidor av gränsen varandra.

Sikhåvarstatyn invigdes 16/7

Sikhåvare från bägge sidor av älven invigde sikhåvarstatyn med en ceremoniel parad. Statyn är placerad på svenska sidan av Kukkolaforsen. Eva Pesulas medborgarförslag fick en värdig gestaltning i form av Erik Vargtands fina siluettstaty. Statyn är en hyllning till sikhåvningen och dess kulturhistoriska betydelse i Torneälven. Förutom de som kommit landsvägen kom också en flotte över älven med ett 20-tal sikhåvare från finska Kukkola. Eva Pesula och kommunalrådet Peter Waara avtäckte och invigde statyn inför en stor publik som kommit. Den genomsynliga statyn länkar ihop det strömmande vattnet och himlen.

Foto: Jenni Mehtonen (YLE)

Under juli rustade bybor och fiskeföreningen i finska Kukkola fiskebodans tak. Bodan fick en ny och vacker spånbeläggning.

Foto: Jarno Niskala

Kulturprogram med tradition i Pekanpää

Under andra helgen i juli anordnades en sommarfest i Pekanpää. Den gemytliga omgivningen runt hembygdsgården var fyllt med folk som fick ta del av ett gediget program med både musik, poesi och cirkus. Projektanställda fick berätta om projektet och många såg utställningen och deltog i sikenkäten.

Samtidigt pågick kolk- och flytnätfiske på bägge sidor av gränsälven. På morgonen var våra fotografer på plats i Karunki för att sedan åka över med båt till svenska sidan från Nikka stranden till Bäckesta.

Fotografen Kenneth Mikko åker iväg från Nikkas strand med fiskare. (Foto:Jarno Niskala)

Familjär sommarfest i Hietaniemi 23.7.

Laxfesten vid udden i närheten av Hietaniemi kyrkan blev ett arrangemang med släkt och vänner från bägge sidor av gränsen. Ca 400 gäster kom till det folkliga evenemanget. Många hade kommit även med båtar från finska sidan. I strålande solväder fick besökarna njuta av laxsoppa, karaoke och fiskekultur under en hel lördagseftermiddag den 23 juli. Sikprojektet medverkade genom att vara på plats och berättade om projektet. Enkäten blev väldigt uppskattat och besvarades av både unga och gamla. I en liten fiskedamm

kunde barn fånga fiskar och berätta om sina fiske-erfarenheter. Laxfesten är ett unikt arrangemang som organiseras av finska och svenska fiskeföreningar. Det är stor logistik som krävs för att bli a koka drygt 100 liter laxsoppa. Under Birgit Furmarks ledning gick allting smidigt.

Sikfesten i Kukkola 30.7. tradition och nutid möts

Sikfesten anordnas varje år som en hyllning till vandringssikens uppstigning till älven. Under Sikfesten i svenska och finska Kukkola i slutet av juli anordnade sommarsikprojektet en unik Sikträff. En flotte tog över intresserade svenskar till Finland på förmiddagen och finländarna kunde besöka den svenska Sikfesten senare på eftermiddagen. Den svenska gruppen fick åka på en traktorflake

som körde till festplatsen vid forsen. Där berättade sik-entusiasten Jaakko Heikkilä om fisketraditionen på finska Kukkola. Traditionerna skiljer sig en hel del från fisket i svenska Kukkola. På den "östra sidan" av forsen, som man brukar säga bland kukkolabor, har den gamla fisketraditionen bevarats utan att den förändrats särskild mycket. Fiskerätten har gått i arv i de jordägande familjerna och man delar fisken fortfarande som man gjorde långt tillbaka i tiden. Kukkolafiskarna visade även "krenkkubygge" som handlar om att bygga en brygga där man håvar siken i forsarna i Torneälven. Kukkolas egen mästarkock Helmi Hannu berättade hur man lagat den bästa siksoppan och de hungriga gästerna kunde avnjuta en härlig sopplunch ute i det soliga vädret. Musikunderhållning lättade upp stämningen och hemfärden med traktor tog gruppen runt forsvägen ner till flotten vid Pohjola Safaris anläggning.

Den finska gruppen besökte svenska sikfesten på eftermiddagen. Där var det full rulle med aktiviteter. Svante och Margit Spolander presenterade siktraditionerna i Sverige. Svante berättade hur sikhävningen är organiserat och Margit hade en matdemonstration om hur man lagat den berömda siksalladen. Hela publiken fick smaka på den goda läckerheten. Forskaren Thomas Hasselborg från länsstyrelsens fiskeenhet berättade om aktuell sikforsning och visade hur de kommer att märka och följa siken i Torneälven.

Foton: Mira Kemppainen

Sikprojekt vandrar under hösten:

i oktober börjar vi med skolbesöken
28.-29.9.16 seminarium för kommunerna & intressenter i Tornedalen,
Muonio
6.-7.10.16 Lapin matkailuparlamentti, Muonio
10.11.16 Valakiat, Tornio
24.11.16 Växa i Kalix, Kalix

Och förstås besöker vi byarna under hösten,
ni kan även bjuda in oss till era evenemang!

Märkning för att följa sikens vägar

I under försommaren samlades de finska och svenska forskarna samt projektarbetarna från kulturarvsdel i Torneå för en gemensam planering inför sommarens fältarbeten. Gruppen besökte området från Torneå till Ylitornio och sedan över till svenska sidan för att undersöka möjliga loggerplatser ute i Kattilakoski och Korva. Avslutningsvis gjorde man en visit till Tornedalens folkhögskola. Andra loggerplatser betraktades vid Matkakoski och Kukkolaforsen under tillbaka resan.

Naturresurs institut LUKE har utfört märkning av drygt 700 sikar med T-ankare under senare hälften av augusti i finska Vojakkala. Helhets vikten för de märkta sikarna var 300 kg och medelvikten per sik var 400 gr. Ett flertal återfångster är redan gjorda, bl.a. från Matkakoski och i Kukkolaforsen. Ett flertal t-ankarmärkta fiskar har fångats från svenska sidan. Fiskarna talar om landvattendrag som påverkar älvens strömning så att fisken har lättare att simma tvärs över älven än att följa finska eller svenska stranden.

Under hösten fångas dessutom drygt 400 sikar för den romtäckt som behövs för yngleestimeringsförsöket 2017. I börja dog ett stort antal sikar och det är inte så ovanligt eftersom vattnet under sommaren är varmt och det gör att fiskarna blir känsligare. Man kunde minska dödligheten närmast till obefintlig genom att använda formalinbad. Man kan vänta sig att få ca 1,5 miljoner nykläckta ynglingar till alizarinmärkning och till fiskodling.

Länsstyrelsen och Övertorneå folkhögskola genom Rolf Lahti har ansvarar för att sikar märks med radiomärken. Till vår hjälp att följa siken är fem fasta loggrar utplacerade, i Tjärhovet Haparanda, ned- och uppströms Kukkolaforsen, Matkakoski samt Vuennonkoski.

Den 10 augusti kunde 23 sikar märkas vid Kukkolaforsen som omgående släpptes ut i forsen.

Genom fasta loggrar och handpejling kunde sedan hälften av sikarna spåras, två av dessa hade passerat den nedre logger stationen vid Tjärhovet i Haparanda, nio stycken fanns i Kukkolaforsens närområde både ned- och uppströms.

En sik hade passerat Matkakoski vid den senaste pejlingen i september. Ytterligare ett antal märkningstillfällen har genomförts under augusti och september.

Det fortsatta arbetet kommer att inriktas på att följa sikens vandring med de fem fasta stationerna. Vi är också intresserade av att få kontakt med de som har fångat en radiomärkt sik och om märket finns kvar kan vi göra en ny märkning.

Arbetet med sik märkningen har fungerat enligt planeringen och vi har haft ovärderlig hjälp av Erling, Tomas och Juha med flera fiskare vid Kukkolaforsen, som har försett oss med fin fina firrar. Enda osäkerhetsmomenten är dödligheten av moderfiskarna för mjölkningen inför yngelproduktionen, men den verkar vara under kontroll nu när vattnat blivit kallare.

Tiden mellan fångst och märkning har sällan varit längre än någon minut vilket ger goda förutsättningar för att märkningen skall bli så skonsam som möjligt för fisken. Sommarsikens natur och forsknings del har velat koncentrera märkningen till att ske under första perioden av hela projektet så att man man kan få in så mycket information som möjligt om sikens vandring. Vi hoppas att alla som fångar märkta sikar kan skicka in informationen till adresserna som finns i fisken. Om en radiosändarmärkt fisk är oskadad kan man släppa ner den tillbaka i älven. Man kan även kontakta oss alla som arbetar med Sommarsik projektet.

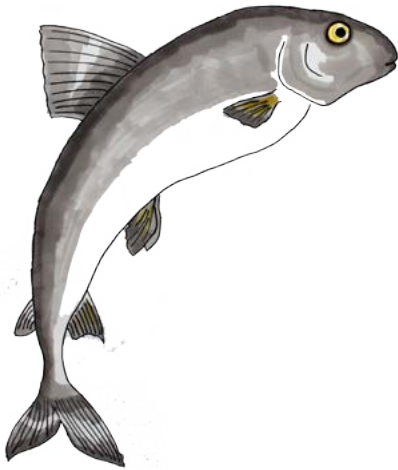
#sommarsik #sikforskning

P3 Norrbottens reportage den 1 september:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=98&artikel=6495409>

Fiskarna från Finland kan leverera uppfångade märken till Naturresurs institutet. En liten ersättning utgår. Svenska fiskare kan få två trisslotter om märkena sänds in till SLU SÖTVATTENSLABORATORIET 178 93 DROTTNINGHOLM. Glöm inte då att uppge ditt namn, adress, datum när du fångade fisken och var du fångade den.

Helmis siksoppa

(10 pers)

2 l fiskbuljong
2,4 kg sik
1 kg potatis
1-2 st lökar
1-2 purjo
3 dl grädde
10 svartpepparkorn
Salt
osaltat citronpeppar
1 kruka hackad dill + körvel

fiskbuljong:

Kallt vatten
Fiskben, lök, purjolök stjälkar
(en bit selleri)
Morötter 2-3
Lite persilja
1-2 lagerblad
5 st vitpepparkorn
salt
(kryddorna kan vara i en kryddpåse)
Koktid 30 min, helst en timme
(600 gr sik - 200 gr fiskben = 400 gr sik)

Tillagning:

När buljongen börjar koka tillsätt potatisen, löken och purjolöken. Lägg även pepparkornen i. Kontrollera smaken. Man kan även lägga till ytterligare fiskbuljongpulver/fond.

När potatisen är halvfärdig tillsätt sikfiléerna. Till sist häll i grädden och dill och eventuellt körvel. Soppa börjar vara klar.

Fiskbuljong kokas helst i en timme därefter silar man de övriga ingredienserna och använder endast buljongen.

**Tipsa oss, om du har ett bra sikrecept
och du vill dela med dig!**

(Skicka e-post till Jarno: jarno.niskala@tornio.fi.)

Gammal kunskap förmedlas till yngre

I sommar har vi även kunnat dokumentera håvfiske och pata- och krenkkubygge. Före sikhåvningsperioden måste man bygga pator så att man kan komma längre ut in i forsen. I sommar kunde man konstatera att det fanns små skillnader i olika tekniker när det gäller patabyggen i Sverige och i Finland. Det höga vattenståndet under hela sommaren har orsakat förseningar i patabygge. Även sikens stigning till älven har blivit försenat så pass att man har börjat håva bl a i Vuentoforsen förs i början av förhösten.

Sommarsikprojektet har intervjuat många gamla och kloka fiskare i älv dalen. Berättelser som ingen ännu ha hört har blivit inspelade på band och filmade och fotade. Så småningom kommer det färdiga materialet att spridas på olika sätt till omvärlden genom bl a internet.

Vi fick möjlighet att dokumentera kolkfisket i Pekanpää och Karunki. Det höga vattenståndet försvårade kolkdragning på många platser bl a i Ylitornio och i Hedenäset.

Kolfångstplatserna är ofta gemensamma mellan de svenska och finska fiskarna man bara turas om att kasta om det nu är kolk eller den mer moderna varianten flytnät. Vi sommarsikens anställda vill sända specialtack till alla fiskare för ett fint samarbete i prestationen av er verksamhet.

Skolelever hade en intressant studiedag i Kukkolaforsen 13.9. Eleverna kom från Ylitornio, Hedenäset, finska Karunki och Kiviranta. Kommunen hade ordnat ett liknande besök för barnen i Haparanda. Eleverna var i mindre grupper och smakade halstrad sik, lärde hur man håvar, hörde berättelser i fiskemuseet och såg hur den gamla vattenkvarnen fungerade.
Tack för besöket!

Lär känna sommarsiken!

Vi har skapat en egen Facebookprofil och en hemsida för Tornedalens sommarsik och vi finns också på Instagram! Hemsidan finns både på finska och på svenska och innehållet kommer att uppdateras aktivt under hela projektets gång. Projektet grundar sig på sikens historia och alla aktiviteterna kommer ha detta utgångspunkt.

Välkommen att ta en titt!

www.sommarsik.wordpress.com || www.kesasiika.wordpress.com
www.facebook.com/kesasiika
www.instagram.com/sommarsik

OTA YHTEYTTÄ – KONTAKTA OSS

EILA SEPPÄNEN
+358 (0) 40 502 2413
eila.seppanen@lapinamk.fi

**Kulttuuri ja kulttuuriperintö/
Kultur och kulturarv**

JARNO NISKALA
+358 (0) 40 646 3325
jarno.niskala@tornio.fi

PIA SUONVIERI
+46 (0) 73 077 6002
pia.suonvieri@haparanda.se

**Luonto ja ympäristö/
Natur och miljö**

ERKKI JOKIKOKKO
+358 (0) 29 532 7811
erkki.jokikokko@luke.fi

ROLF LAHTI
+46 (0) 70 640 9847
rolf.lahti@tornedalen.se

THOMAS HASSELBORG
thomas.hasselborg@lansstyrelsen.se

Berätta vilka evenemang och tillställningar anordnas i er by under året?

Meddela evenemanget till Sirpa (sirpa.kokkonen@lapinamk.fi) så lägger vi in dem i vår evenemangskalender!

Interreg Nord
Europeiska regionala utvecklingsfonden

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

